

[illegible]

REGIONAALARENGU TOETUSEKS

Sisukord

Analüütiline kokkuvõte MATA 2024-2027 tegevuskavast toetatavate 2024.-2026. aastal algavate projektide kohta	1
Teemade valik	3
MATA tegevuskava koostamine ja projektide valik	4
Fookusteema: „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad“	6
PEEK projekti „Lääne-Virumaa tööstusala arendamine ja ettevõtlikkuse tõstmine“ kaasrahastamine	7
Sissejuhatus.....	7
Olemasolev olukord ja projekti vajalikkuse ülevaade.....	7
Projekti eesmärk ja tulemused	8
Projekti tulemuste jätkusuutlikkus	8
Projekti tegevuste valiku põhjendatus.....	9
Projekti sihtrühm ja mõjuulatus	9
Projekt „Noorte ettevõtlikkuse edendamine“	10
Fookusteema: „Aktiivne kultuuri- ja spordielu“	11
Projekt „Muusikavahendite soetamine Rakvere linnas“	12
Projekt „Võsu Rannaklubi rekonstrueerimine“	13
Projekt „Kultuurielu edendamine Lääne-Virumaal 2024-2025“ ja „Kultuurielu edendamine Lääne-Virumaal 2026-2028“	14
Projekt „Sportlik Lääne-Virumaa“	15
Projekt „Vinni-Pajusti raamatukoguhoonde rekonstrueerimine“	16
Projekt „Kunda linna ja Aseri aleviku terviseradade valgustus koos rajahooldusmasina soetamisega“	17

Teemade valik

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium on toonud Regionaalse arengu tegevuskava (RETK) seiremõõdikute tabeli järgi (10.04.2023) välja, et maakonnas on kõige kriitilisem seis näitajaga „lairiba internetiühendusega leibkondade osatähtsus, % (2021)“, mille osas ollakse maakondade seas 13-ndal kohal. Kriitiline seis on ka näitajatega „tööjõus osalemise määr, 15-74-aastased, % (2022)“ ja „leibkondade osatähtsus, mille eluruumis on jooksev soe vesi, % (2020)“ – mõlemad on 12. kohal ning „rahulolu välisõhu kvaliteediga (lõhnahäiringud, õhusaaste), % (2022)“ – 10. koht. Maakondade vaates keskmisel tasemel on ka „leibkonnaliikme netosissetulek kuus, eurot (2021)“ ja „elukeskkonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus, % (2022)“ mille osas ollakse 9. kohal. Ülejäänud inimeste heaoluga seonduvate RETK juurprobleemide näitajate osas on Lääne-Virumaa maakond teiste piirkondadega võrreldes pigem keskmisest paremal tasemel. Kesk-Eestis on võrreldes enamiku teiste piirkondadega suurem ülemäärase kehakaaluga inimeste osatähtsus 16-64. a vanusegrupis. Teistest NUTS3 piirkondadest oluliselt väiksem on ka vabatahtlikus tegevuses osalemise määr. Maakonna tasandil mittemõõdetavate seirenäidikute kontekstis tuleb arvesse võtta, et Lääne-Virumaal elab 48% ehk peaaegu pool NUTS 3 Kesk-Eesti regiooni elanikest.

Ministeerium tõi välja, et ettevõtluse vaates on maakonnas kõige kriitilisem seis näitajaga „25-64-aastaste elukestvas õppes osalemine viimasel 4 nädalal, % (2021)“, mille osas ollakse maakondade võrdluses 13. kohal. Keskmisest nõrgem on maakonna positsioon ka näitajate „eri- ja kutseharidusega täiskasvanute (25-64) osatähtsus, % (2022)“ ja „ettevõtete arv (v.a FIE-d) 1000 elaniku kohta (2022)“ puhul. Ülejäänud RETK seirenäitajate osas on Lääne-Virumaa maakonna ettevõtluse näitajad pigem heal tasemel, näiteks SKT hõivatu kohta jääb alla üksnes Harju- ja Tartumaale, ka lisandväärtus 20+ töötajaga ettevõtte kohta on Harju- ja Ida-Virumaa järel kõrgel kolmandal kohal.

Ministeeriumi arvamusel oli maakonnas vajalik keskenduda tegevustele, mis oleksid suunatud tööalaselt vajalike oskuste arendamisele, et luua eeldusi ettevõtlikkuse kasvuks, kasvuvaldkondade arendamiseks ning inimestele tasuvate töökohtade kättesaadavamaks muutmisele. Seetõttu oli ministeeriumi ettepanekuks maakonnale suunata Maakonna arengustrateegia tegevuskava elluviimise meetme (MATA) 2024-2027 vahendid teemade „Õppimisvõimalused kogu elukaare jooksul“ ja „Kvalifitseeritud tööjõu nappuse vähendamine“.

Loomulikult on ka maakonna stabiilse arengu ja elanike väljavoolu takistamise perspektiivis oluline, et ettevõtjatel olema ligipääs kvalifitseeritud tööjõule ja elanikel seeläbi tasuvamad töökohad. Ka Lääne-Virumaa arengustrateegias 2030+ on majanduse ja ettevõtluse valdkonnas, milles edu saavutada, toodud esile tasuvad töökohad, tööviljakus ja kõrge lisandväärtus, samuti kasvuvaldkonnad, konkurentsivõime ja ettevõtete hästi toimiv ökosüsteem. Kuigi maakonna majandus on mitmekesine, siis on samas tegemist suhteliselt klassikalise ettevõtlusmaastikuga, mille puhul napib innovatsiooni ja uute tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõttu. See omakorda põhjustab olukorra, kus olemasolevate ettevõtete baasil ei ole ka erilist vajadust väga erilise kvalifikatsiooniga tööjõu järele ja pakutavad ametikohad on pigem madalama brutopalgaga. See ei muuda maakonda aga kvalifitseeritud tööjõule elu- ja töökohana atraktiivseks ja pigem otsitakse võimalusi rakendada oma potentsiaali maakonnast väljaspool (maakonnas on märkimisväärne pendelränne nt Tallinnasse) ja ettevõtted tegelevad tihti ka odavama tööjõu transpordiga Ida-Virumaalt. Maakonnas on kutsespetsiifilise oskusi pakkumas Rakvere Ametikool, kes teeb koostööd

maakonna ettevõtete, püüdes rahuldada ettevõtjate vajadusi töötajate ettevalmistamisel. Madala palgaga töökohtade tõttu rakendub aga juba ülalkirjeldatud mudel pendelrände osas ja pigem on tavaline siiski olukord, kus ettevõtte on lihtsam ja vähem kulukam valmistada oma vajadustele vastav tööjõud ette töökohal kohapeal, andes töötajale vajalikud spetsiifilised oskused enda poolt.

Seetõttu nägi Lääne-Viru Omavalitsuste Liit omalt poolt pigem vajadust maakonna ettevõtluskeskkonna muutumiseks innovatiivsemaks ja kõrgtehnoloogiale suunatuks, mis suurendaks omakorda vajadust kõrgema kvalifikatsiooniga tööjõu järele, suurendaks brutopalkasid ja tõstaks seeläbi maakonna atraktiivsust elu- ja töökeskkonnana. Selleks, et maakonna ettevõtlus sellisel kujul mitmekesistuks, on vajalik luua avaliku sektori poolt vastavad tingimused, et suureneks ettevõtjate huvi investeringute toomiseks maakonda ja kasvaks ka maakonna atraktiivsus elukeskkonnana.

Teiselt on REKT-tabeli kohaselt näitaja „elukeskonnaga rahul või pigem rahul olevate elanike osatähtsus, % (2022) üle-eestiliselt keskmisel tasemel, olles sellega 9.kohal. Maakonna arengustrateegia toob välja, et maakonnas on vajalik panustada ennekõike laste ja noorte kultuuri- ja liikumisharjumuste kujundamisse, luues paremaid võimalusi erinevate sihtrühmadele kultuuris osalemiseks ja füüsiliselt aktiivseks vaba aja sisukaks veetmiseks. Oluliseks peetakse kultuuri-, sportimise ja vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamist ja laiendamist inimese terve elukaare jooksul, et kujundada elanike aktiivne eluhoiak ühiskonnas osalemiseks. Arengustrateegias märgitakse, et selle saavutamiseks on oluline kultuuri- ja spordisündmuste läbiviimiseks taristu arendamine, samuti tuleb jätkata maakondlike tunnussündmuste elluviimist ja pärandkultuuri arendamist, aga panustada tegevustega ka nii valdkonna spetsialistide kui ka sporti ja kultuuri hindava järelkasvu tagamisse.

Lääne-Virumaa arengumudeli eesmärgistab muuhulgas, et „elanik on haritud ja kultuurilembeline ja sotsiaalselt sidus“ ning „elanik on terve, vaimselt ja füüsiliselt aktiivne“. Selleks tuleb mudeli kohaselt arendada muuhulgas kultuuri, spordi ja vaba aja valdkondi ning elanike heaolu valdkonda. Arengumudeli eesmärgiks on muuhulgas „Elukeskkond on kvaliteetne ja elanike rahulolu kõrge“ ja maakonna arengustrateegia visiooni täitmise seire mõõdikuks on muuhulgas „Elanike rahulolu oma elukeskkonnaga“ (sihttase 2027 aastaks 82,0%).

Tulenevalt neist maakondlikest vajadustest kooskõlastati dialoogis Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liidu vahel välja MATA 2024-2027 vahendite kasutamiseks kaks fookusteemat: „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad“ ja „Aktiivne kultuuri- ja spordielu“.

MATA tegevuskava koostamine ja projektide valik

Maakonnaüleste projektide valikut ja nende võimalikke rahastusallikaid arutati juba maakonna arengustrateegia koostamise käigus 2022.aastal. Seoses sellega lisati tegevuskavale maakonnaüleste prioriteetsete projektide/tegevuste tabel aastatakse 2023-2027. Nii näiteks jõudis tabelisse ka ühe võimaliku prioriteetse maakonnaülese projektina „Kogukonnakeskuste (sh rahva- ja seltsimajad) maakondliku võrgustiku väljaehitamine“, millele prognoositi rahastust MATA meetmest. Kuigi arutluse all oli ka võimalik maakonnaülene haridusvaldkonna projekt PEEK-meetmesse, jõudis selle meetme sihistatus 2023. aasta esimeses pooles muutuda ning PEEK-meetmesse esitati ettevõtlusvaldkonda toetav projekt „Lääne-Virumaa tööstusala arendamine ja ettevõtlikkuse tõstmine“.

MATA 2024-2027 projektide valikut arutati pärast Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga läbi viidud dialoogi nii kõigi kohalike omavalitsuste esindajatega ning samuti täpsemalt kultuuri- ja spordivaldkonna esindajate ja esindusorganisatsioonidega maakonnaüleselt. Väljavalitud projektide tegevused põhinevad valdkondlikel vajadustel, mis on juba varasemalt välja toodud maakonna arengustrateegias ja selle tegevuskavas, mille koostamine toimus 2022. aastal väga laiapõhjaselt ja kus osalesid spetsialistid nii avalikust sektorist, erasektorist kui ka vabaühendustest.

Selleks, et väljavalitud projektid ja tegevused vastaksid MATA 2024-2027 määruse uutele nõuetele, lisati tegevuskava uuendamisel MATA projektide valiku osas eraldi tabel. Tegevuskava sai jaanuari lõpus üldkoosolekult heakskiidu ja suundus edasi maakonna omavalitsuste volikogudesse kinnitamiseks veebruarikuu istungitele. Maakonna arengustrateegia uuendatud tegevuskava koos MATA-tegevuskavaga sai kõigis volikogudes veebruarikuu lõpuga heakskiidu.

Alljärgnev kokkuvõte toob ära 2024. aastal esitatavad projektid, nende sobitumise teemasse ja väljakutsete ja lahenduste omavahelise analüüsi. Arendustegevustele (ehk nn pehmetele tegevustele) suunatud projektide puhul on tegemist terviklike mitmeaastaste projektidega. Iga aastal esitavad oma investeeringualased projektid spordi- või kultuuritaristu parendamiseks ka maakonna kohalikud omavalitsused. Enne iga uut MATA taotlusaastat uuendatakse käesolevat analüüsi uute projektide kokkuvõttega, et säilitada taotlemisel paindlikkus. Küll aga jäävad paika tegevuskavaga kinnitatud MATA 2024-2027 põhistruktuur.

Fookusteema: „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad“

Tootmisel on Lääne-Viru maakonna majanduses võrreldes Eesti teiste maakondadega keskmisest suurem tähtsus. Tööstuse arendamise eelisteks on soodne geograafiline asend, sh eri transpordiliikide kasutamise võimalused ja Tallinna suhteline lähedus, tööstusliku tootmise pikk ajalooline traditsioon, maavarad, rahvusvahelised ja eksportivad ettevõtted, näited edukatest ettevõtetest ja tuntud kaubamärkidest. On olemas tööjõu ettevalmistamist ja täiendõpet toetav haridusasutuste võrk ja ettevõtluse arengut toetavad tugistruktuurid.

Samas on Lääne-Virumaal on oht lahustuda jõukamate naabrite Harjumaa ja Ida Virumaa vahel, millega kaasneb maakonna majanduse konkurentsipositsiooni halvenemine. Kuigi arengustrateegiate kohaselt panustava maakonna kohalikud omavalitsused kõik ettevõtluskeskkonda ja ettevõtlikkusse, siis selleks, et murda trend, et maakond jääb vähemtootlikuks tagamaaks kahe naabermaakonna vahel, on vajalik ellu kutsuda muutusi ja konkreetsete maakondlike arendustegevuste abil luua ettevõtetele soodne kasvukeskkond ja pinnas struktuurinihete läbiviimiseks ja tootlikkuse kasvatamiseks.

Kuigi majandusarengu tulevik sõltub edaspidigi eeskätt ettevõtjate otsustest on avalikul sektoril võimalused aidata kaasa ettevõtluskliima atraktiivsuse suurendamisele. Üheks võimaluseks on tööstusalade arendamine, millega saab maandada teatud riske ning luua ettevõtetele soodne pinnas ettevõtlusega tegelemiseks, et aidata kaasa ettevõtluskliima atraktiivsuse suurendamisele. Selleks on vajalik tõsta omavalitsuste rolli ja võimekust ettevõtluse edendamisele kaasa aidata ja luua maakonnas terviklik ettevõtluse tugisüsteem, mis võimaldaks võimestada ettevõtlusalaseid initsiatiive innovatsiooniks (toidutoomine, rohemajandus, idufirmade teke jms). Ettevõtjale ei piisa tänapäeval ainult maatüki väljamõõtmisest vaid omavalitsus peaks sinna juurde ka toimiva tugisüsteemiga suutma pakkuda ettevõtja jaoks olulist lisandväärtust. Taoliste arendusmeetmete väljatöötamist on asjakohane teostada kohalike omavalitsuste maakondlikus koostöös, mis võimaldab teenuste sihistatud väljaarendamist ja aitab kokku hoida kulusid vajalike kompetentside väljaarendamisel ja organisatoorse töö korraldamisel.

Seega vajab Lääne-Virumaa maakonna ettevõtluse tugisüsteemi ökosüsteem arendamist. Kujundada tuleb tugev kohalike omavalitsuste ja haridusasutuste klastril põhinev ettevõtlusalane kompetentsikeskus Lääne-Viru Omavalitsuste Liidu eestvedamisel, mille osaks on ettevõtetele kvaliteetsete teenuste osutamisele lisaks olulisel kohal ka võimekus järjepidevalt toetada noorte ettevõtlikkuse suurendamist. Selleks on vajadus koostada selgelt sihistatud avaliku sektori maakondlik ettevõtluspoliitika ja luua ettevõtluse toetusmeetmete tööriistakast, mis edendab seniseid tootmistraditsioone, lähtub ettevõtjate vajadustest, toetab uute teadus- ja arendustegevuste saavutuste kasutuselevõttu ning nii maakondlike kui ulatuslikumate ettevõtjate võrgustike väljakujunemist. Vajadus on luua keskkond, mis koondab vajalikud inimeste kompetentsid, kes pakuvad teenuseid ja ekspertnõu ning toovad osapooli kokku ja kujundavad tõhusalt toimiva partnerite võrgustiku ettevõtluskeskkonna arenguks.

Sellest tulenevalt suunatakse üks osa 2024-2027 MATA vahenditest kahte ettevõtlusvaldkonda toetavasse projekti. Ühelt poolt kasutatakse MATA toetust aastatel 2024-2026 meetmesse „Atraktiivne elu- ja ettevõtluskeskkond“ esitatud projekti „Lääne-Virumaa tööstusalade arendamine ja ettevõtlikkuse tõstmine“ kaasfinantseerimiseks. Toetust kasutatakse nn pehmete tegevuste kaasfinantseerimiseks, st ettevõtlikkusteadlikkuse tõstmiseks ja ettevõtluse tugisüsteemi

ökosüsteemi väljaarendamiseks. Teiselt poolt võimestatakse ka PEEK-projekti abil toetatavaid noorte ettevõtlikkuse tegevusi võimestava lisaprojektiga.

Projektid panustavad teema „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond ja tasuvad töökohad“ tulemusnäitajasse: *„Maakonnas on käivitatud tugiteenused ettevõtetele nende konkurentsivõime kasvuks ning loodud on täiendavad eeldused ettevõtlusalaste teadmiste omandamiseks noortele“*.

PEEK projekti „Lääne-Virumaa tööstusalade arendamine ja ettevõtlikkuse tõstmine“ kaasrahastamine

Sissejuhatus

Ettevõtlusvaldkonna toetamiseks on maakond esitanud nn PEEK-meetmesse projekti „Lääne-Virumaa tööstusalade arendamine ja ettevõtlikkuse tõstmine“. Kolmeaastase projekti kogumaht on ca 3,7 miljonit. MATA toetusmeetmest soovitakse nimetatud projekti kaasfinantseerida 125 500 euroga. Projekti eesmärgiks on luua maakonna ettevõtetele teenused ja keskkond jätkusuutlikuks arenguks suurema lisandväärtuse loomiseks ning tervikuna maakonna konkurentsivõime kasvu tagamiseks. Töötatakse välja ettevõtlust toetavad teenused, mis aitavad kujundada ettevõtlusvõrgustikku tervikuna, tõstavad üldist ettevõtlikkust (sh järelkasvu kasvatamine ja noorte ettevõtlikkuse edendamine) ja oskavad pakkuda vajaduspõhist tuge ettevõtetele. Täpsemalt tehakse projekti raames olulised ja mahukad investeeringud kolme valla ettevõtlusaladesse ja samuti arendatakse 3 aasta jooksul välja ettevõtluse tugisüsteemi ökosüsteem, mille hulka kuulub ettevõtluskeskkonna arendamisega seotud kompetentside arendamine kohalikes omavalitsustes, Lääne-Viru Omavalitsuste Liidus ja haridusasutustes.

Olemasolev olukord ja projekti vajalikkuse ülevaade

Lääne-Virumaa seisab silmitsi tõsiste demograafiliste väljakutsetega, sealhulgas rahvastiku vähenemise ja vananemisega. Noorte tööealiste arvu langus mõjutab eriti teenindussektorit, kus seni on eelistatud noori töötajaid. Koostöös ettevõtete, omavalitsuste ja haridusasutustega on vajalik arendada inseneriteaduste õpet ning julgustada noori jätkama õpinguid inseneriteaduse erialadel. Täiskasvanuharidusele tuleks anda suurem tähtsus, edendades elukestvat õpet ning integreerides formaalset ja mitteformaalset haridust. Tööstusalad pakuvad potentsiaali majanduskasvuks, nõudes pidevat arendamist ja turundamist. Majanduses on oluline keskenduda kasvavatele valdkondadele, samas soodustades mitmekesistamist ja innovatsiooni koostöös teadusasutustega, ning edendada keskkonnasäästlikke tehnoloogilisi lahendusi tööviljakuse suurendamiseks ja rutiinsetest töödest vabanemiseks.

- Kahanev ja vananev elanikkond, noorte väljaränne ja tööealiste arvu vähenemine
- Huvihariduses tehniliste alade vähesus, huviringide ebaühtlane kättesaadavus, haridusasutuste vähene koostöö ettevõtjatega
- Kinnisvaraturu piiratus, äri- ja rendipindade vähesus.
- Vähene koostöö ettevõtete ja omavalitsuste vahel
- Nõrk maakondlik koostöö ja võrgustikutöö tõhusus
- Maakonna vähene mainekujundus ja turundus investeeringute saamiseks
- Töötuse kasv, sissetulekute langus, ostuvõime vähenemine, elanike abivajaduse kasv toimetulekuks, negatiivne mõju elanike heaolule

Vastavalt [uuringule „Ettevõtlusalade ja tööstusparkide arendamine Lääne-Virumaal“](#) soovitatakse tööstuse arengule kaasaaitamiseks soodustada noorte ettevõtlikkuse kasvu, parandada tööjõu kohapealset väljaõpet, toetada tööjõu ruumilist ligipääsu töökohtadele, likvideerida kohalikke taristu kitsaskohti, eeskätt tööstusaladel, aidata kaasa ettevõtete innovatsiooni, omavahelise koostöö ja ekspordi kasvule ja kujundada ettevõtete tarvis uusi ärimudeleid ning kasvatada kohalike omavalitsuste huvitatust töökohtade loomise vastu. Lääne-Virumaa, nagu kogu Eesti töötleva tööstuse, konkurentsivõime tõstmisel on oluline nii tööstuserialade õppe osakaalu suurendamine kui ka kutseharidussüsteemi sisenejate osakaalu suurendamine. Tallinna Tehnikakõrgkooli Teenindusmajanduse Instituut kavandab Mõdrikule ka täiendavalt ettevõtlusHUB-i loomist, mis oleks multifunktsionaalse iseloomuga koostöökeskuse võimalusi pakkuv keskkond ning koondaks erinevaid lahendusi ja teenuseid ettevõtlikkuse ning ettevõtluse toetamiseks. Siit ka järeldus, et on vaja arendada erinevaid kompetentse nii ettevõtluse tugiteenuste osutamiseks kui turundustegevuste läbiviimiseks. Lääne-Virumaal on selge potentsiaal kaubavoogude teenindamiseks logistikalistes sõlmpunktides nagu Tapa, Rakvere, Kunda ja Aseri.

Projekti eesmärk ja tulemused

Projekti eesmärk on tõsta teadlikkust maakonna haridusasutustes, kompetentsiarendamine kohalikes omavalitsustes ja arendada koostöövõrgustikku maakonna ettevõtluse toimiva ökosüsteemi loomiseks. Ettevõtlust arendatakse läbi toimiva ökosüsteemi, et maakonda tuleks juurde uusi ja innovaatilisi ettevõtteid ning samas toetatakse olemasolevaid ettevõtteid, et nad oleksid tugevamad ja jätkusuutlikumad, et luua juurde uusi töökohti, panustada innovatsiooni ja tegeleda endi arendamisega. Omavalitsuste, ettevõtete ja haridusasutuste koostööl luuakse ettevõtlust toetav võrgustik, mis toetab nii kohalikke ettevõtteid kui arendusorganisatsioone ning tööstusala arengut. Projekti tegevustel on võtmeroll maakonna arengustrateegia ettevõtlusvaldkonna arendamisel, mille eesmärk on luua kõrgema lisandväärtusega töökohti ja kliendi vajadustest lähtuvalt ning läbimõeldud teenuste võrgustik. Projekti tulemusel on Lääne-Virumaa ettevõtetele loodud teenused ja keskkond jätkusuutlikuks arenguks, suurema lisandväärtuse loomiseks ning tervikuna maakonna konkurentsivõime kasvu tagamiseks. Välja on töötatud ettevõtlust toetavad teenused, mis aitavad kujundada ettevõtlusvõrgustikku tervikuna, tõstavad üldist ettevõtlikkust (sh järelkasvu kasvatamine) ja oskavad pakkuda vajaduspõhist tuge ettevõtetele. Arendatud on koolide ja õpetajate teadlikkust, ettevõtlusaktiivsust ja koostööd kohalike ettevõtjatega. Arendatud on ettevõtetele suunatud teenuseid ja nõustamise kompetentsi, mille tulemusel tekkinud avaliku sektori ja ettevõtete vaheline hästi toimiv koostöövõrgustik. Kohalike omavalitsuste ja VIROL töötajate kompetents on tõusnud, et toetada ja nõustada maakonna ettevõtteid.

Projekti tulemuste jätkusuutlikkus

Projekti tegevustel on oodatav pikaajaline mõju piirkonna taristu väljaehitamisel ja kinnistute atraktiivsuse suurendamisel ning turundamisel. Kompetentside arendamise tulemusel on uued ettevõtted lisandunud ettevõtlusaladele/tööstusparkidesse, on loodud uusi töökohti, kus on arvestatud tänapäevase töökeskkonna pakkumise võimalusi. Arendatud on ettevõtetele suunatud teenuseid ja nõustamise kompetentsi, mille tulemusel tekkinud avaliku sektori ja ettevõtete vaheline hästitoimiv koostöövõrgustik. Ettevõtluse toetamisega tegelevate organisatsioonide tugistruktuurid ja ökosüsteem on sihipäraselt arendatud, et toetada parimal viisil ettevõtluskeskkonna arengut. Ettevõtlikkuse kasvatamiseks haridusasutustes ja alustavate ettevõtjate toetamiseks on vaja suuremas matus avaliku sektori rahastamist ning tuge. Lääne-Virumaa kohalikud omavalitsused on ühiselt valmis nii täna kui ka edaspidi valmis toetama ettevõtlikkuse arengut maakonnas ning selleks ka rahalisi vahendeid eraldama.

Projekti tegevuste valiku põhjendus

Projekti tegevused on kavandatud koostöös VIROLi, Lääne-Virumaa kohalike omavalitsuste, teadusasutuste ja ettevõtetega. Projekti eesmärk on tõsta teadlikkust maakonna haridusasutustes, kompetentsi arendamine kohalikes omavalitsustes ja koostöövõrgustiku arendamine maakonna ettevõtluse toimiva ökosüsteemi loomiseks. Ettevõtlust arendatakse läbi toimiva ökosüsteemi, et maakonda tuleks juurde uusi ja innovaatilisi ettevõtteid ning samas toetatakse olemasolevaid ettevõtteid, et nad oleksid tugevamad ja jätkusuutlikumad, et luua juurde uusi töökohti, panustada innovatsiooni ja tegeleda endi arendamisega. Omavalitsuste, ettevõtete ja haridusasutuste koostööl luuakse ettevõtlust toetav võrgustik, mis toetab kohalikke ettevõtteid kui arendusorganisatsioone ning tööstusalade arengut. Projekti tegevustel on võtmeroll maakonna arengustrateegia ettevõtlusvaldkonna arendamisel, mille eesmärk on luua kõrgema lisandväärtusega töökohti ja kliendi vajadustest lähtuvalt ning läbimõeldud teenuste võrgustik.

Projekti eesmärgid saavutatakse läbi järgmiste tegevussuundade:

1. Maakondliku võrgustumise arendamine ja tervikliku ettevõtluse tugisüsteemi kujundamine
2. Ettevõtluskeskkonna kujundamine läbi tööstusalade arendamine
3. Ettevõtluse tugiteenuse ja ettevõtlikkuse kasvatamine

Projekti sihtrühm ja mõjuulatus

Projekti peamiseks sihtrühmaks on Lääne-Virumaa ettevõtted ning ettevõtlusega alustada soovivad eraisikud. See tähendab, et projekti tegevused püüavad katta ettevõtlust kogu tema elukaare ulatuses (huvi-idee-käivitamine-kasvatamine-eksportlõpetamine). Erinevate pakutavate teenusblokkide osas saab siiski välja tuua ka täpsemad sihtgrupid, keda on järgnevalt kirjeldatud.

Sihtrühmad:

- olemasolevad tegutsevad ettevõtted, kes soovivad tagada jätkusuutliku toimimise vähemalt tänases mahus - 46
- olemasolevad tegutsevad ettevõtted, kes soovivad teha arenguhüppe (laieneda, uusi tooteid välja töötada jms) - 8
- uued ettevõtted, kes siseneksid maakonda
- ettevõtted, kes suunduvad tööstusaladele - 6 ettevõtet
- haridusasutused - ca 30 õpetajat ja 16 Lääne-Virumaa haridusasutust

Projekti teiseks sihtrühmaks on KOV ja VIROL töötajad, kelle ülesandeks on tegeleda ettevõtluse toetamisega. KOV ja VIROL saavad pakkuda tuge ürituste korraldamiseks, jagada teavet ettevõtlusalaste algatuste kohta ning osaleda ja toetada ümarlaudu ja kohtumisi. KOV ja VIROL töötajaid on kokku 20.

Sihtrühmade kaasamine: tegemist on plaanitavate teenuste klientidega, kellele on suunatud ka võrgustiku turundustegevused. Teenuste kasutajatelt küsitakse regulaarselt tagasidet ning hinnatakse ettevõtete edukust pärast inkubatsiooniprogrammi läbimist või teenuste kasutamist.

Mõjuulatus

Projekti mõjualaks on Lääne-Viru maakond, kus kaasatud on kõik maakonnas paiknevad vallad ja sealsed ettevõtted. Ettevõtete võrgustik soovib koondada maakonna olemasolevaid ettevõtteid ja kutsuda liituma ka uusi ettevõtteid, nt kõrvalmaakondadest, kellel oleks potentsiaali liikuda oma tegevusega üle Lääne-Virumaale. Lääne-Virumaa ettevõtluse ökosüsteem loodab projekti käigus

arenda arvestatavaks partneriks teistele Eestis tegutsevatele sarnaseid teenuseid pakkuvatele ettevõtlike arendamise ja inkubatsioonikeskustele.

Projekti esitab 2024. aastal Lääne-Viru Omavalitsuste Liit. Projekt kestab ajavahemikul 2024-2026.

Projekt „Noorte ettevõtlikkuse edendamine“

Ühiskond areneb kõige kiiremini ettevõtlike inimeste toel, kes julgevad unistada ja oma eesmärged teoks teha. Ettevõtlikud inimesed loovad uusi töökohti, teisalt nõuab tänapäevane kiiresti arenev ja uut tehnoloogiat kasutuselevõttev ühiskond ettevõtlikke, uusi võimalusi kasutada ja arendada oskavaid inimesi. Seega on ettevõtlikkusteadlikuse suurendamine ja sellise hoiaku kujundamine inimestes ülioluline, kuid mitte ainult ettevõtjate tootmise eesmärgil. Ettevõtlikud, ise otsustada ja muutustega kohaneda suutvad inimesed on vajalikud ka töövõtjatena, et võimaldada ettevõtete vajalik kasv ja areng.

Lääne-Viru maakonna arengustrateegia toob maakonna ühe nõrkusena välja rahvastiku vähenemise ja väljarände, mida omakorda tingib töökohtade vähesus või halb kättesaadavus ning ilmselt ka napp julgus ja oskus ise ettevõtjaks hakata. Üheks maakonna stabiilse elanikkonna ja tööhõive tagamise võtmeks on seetõttu tõsta ettevõtlus- ja ettevõtlikkuselaseid teadmisi ja pädevusi just noorte hulgas. Haridusasutuste ettevõtlusõppe arendamisega tegelemist rõhutab nii maakonna arengustrateegia, kuid selle vajalikkust on toonitanud ettevõtjad koostöökohtumistel.

Ettevõtlikkuspädevus on üks riiklikus õppekavas kehtestatud üldpädevustest, kuid selle lõimimine koolide igapäevaellu on osutunud paljude koolide jaoks väljakutseks. 2016-2023 aastatel käigus olnud maakondliku noorte ettevõtlikkusprogrammi eesmärgiks on olnud õppeasutusi selles töös toetada. Programmi käigus arendati välja mitmeid jätkusuutlikkusele põhinevaid ja laiemapõhjalisi tegevusi, millega on mõttekas jätkata, et tegevused ei jääks üksikuteks sündmusteks või ühe omavalitsuste kesksedeks, kust osa saab võtta vaid teatud arv õpilasi ja suurema auditooriumini ei jõuta.

Noorte ettevõtlikkuse arendamise on maakonnas alates 2024. aastast võtnud enda hoolde Tallinna Tehnikakõrgkooli Teenusmajanduse Instituut, kes vastavasisuliselt tegevusi teeb ka maakondliku suure ettevõtluse edendamisele suunatud projekti raames (nn PEEK-projekt). Käesolev projekt on mõeldud PEEK-meetme raames läbiviidava projekti noorte ettevõtlikkuselaseid tegevusi võimestama. Plaanitakse jätkata **toe pakkumisega õpilasfirmadele** läbi koolituste ja seminaride ning müügivõimaluste pakkumise (jõulu- sõbrapäeva- või suvised laadad), edendada **koolide ja ettevõtete vahelist koostööd** ja tõsta **õpetajate ettevõtlikkusõppe rakendamise aktiivsust** läbi toetavate koolituste, õppevisiitide ja seminaride, aga ka läbi üldisema võrgustikutöö.

Projekt kestab läbi 4 aasta. Taotluse esitab Tallinna Tehnikakõrgkooli Teenusmajanduse Instituut.

Fookusteema: „Aktiivne kultuuri- ja spordielu“

Lääne-Virumaa rikas kultuuripärand, tugevad kultuuritraditsioonid, silmapaistvad kultuuri- ja sporditöö eestvedajad, kultuuri- ja spordielu toetav kohalik poliitika, julgus ja tahe korraldada omanäolisi sündmusi ning toetav taristu ja looduskauis keskkond on kujundanud Lääne-Virumaast tunnustatud mitmekesiste sündmuste korraldaja maine. Esiletõstmist väärib raamatukogude laialdane tegevus, nende koostöö erinevate eluvaldkondadega. Maakonna vallad panustavad uute kultuuri- ja spordiobjektide rajamisse või kaasajastamisse, et mitmekesistada kultuuri-, sportimise ja vaba aja veetmise võimalusi inimese terve elukaare jooksul ja aidata seeläbi kaasa elanike aktiivse eluhoiaku kujunemisele ühiskonnas osalemiseks. 2024. aastal saab näiteks MATA toel täienduse maakondlik tervise- ja puhkealade võrgustik, mis suurendab inimeste võimalusi liikumisharrastustega tegelemiseks – maakonna igas kohalikus omavalitsuses valmib vähemalt üks tervise- või puhkeala. 2025. aasta lõpuks valmib Rakveres kauaoodatud Pärdi Muusikamaja, mis on kogu maakonna esimene kontserdisaal. Teisalt toob ka Pärdi Muusikamaja maakonda teistsugust hingamist ja võimalusi ja eeldusi uuteks arenguteks loomemajanduses ja professionaalse kunstitegevuse taseme tõstmiseks kogu maakonnas andes sellega ka võimaluse selles valdkonnas täiesti uue maine kujunemiseks.

Samas on kultuuri- ja spordielus murekohtadeks valdkondade rahastamise heitlikkus ja eestvedajate tagasihoidlik järelkasv. Valdkonnad seisavad sageli just initsiatiivikatel eestvedajatel, kelle tegutsemine põhineb nende endi sisemisel motivatsioonil, kuid mille (või kelle) kadudes võivad valdkonna eestvedamisse tekkida suured tühimikud ning hilisem jätkusuutlikkuse taastamine valdkonnas võib osutuda keerukaks.

Spordivaldkond on tihedalt seotud kogu rahvatervisega ja inimeste tervisekäitumisega üldisemalt. Vastavalt maakonna heaoluprofiilile on terviseriskidest jätkuvalt maakonnas suureks probleemiks elanikkonna ülekaal ja inimeste vähenenud liikumine põhjustab teadaolevalt ka südameveresoonkonna haigustesse haigestumist. Elanike regulaarne ja aktiivne liikumine on aluseks ka inimeste vaimsele tervisele ja tervelt elatud elueale, mistõttu on elanike suunamine liikumisharrastuste juurde ülioluline. Terviselikumise propageerimiseks sõlmitud maakonnas koostööleping Lääne-Virumaa Spordiliiduga, et tõhustada maakondlikku võrgustikutööd terviselikumise valdkonnas. Nii panustatakse maakonna tervisedendusse korraldades ühises koostöös erinevaid liikumissarju, kus kokku lausa üle 50 etapi (jooksu-, ujumis-, discgolfi-, orienteerumis- ja suusasarjad), kuhu on oodatud igal tasemel harrastajad. 2022. aastal Lääne-Viru Spordiliidu tellimisel valminud uuringu kohaselt on aga teadlikkus sarjade toimumisest ja neist osavõtmise võimalustest tihti inimeste seas madalaks ja seda just nende seas, kes teadlikult liikumisharrastusega ei tegeleks ja kes vajaksid suuremat teadlikkuse tõstmist.

Kokkuvõttes on maakonnal vaja panustada inimeste, aga ennekõike laste ja noorte kultuuri- ja liikumisharjumuste kujundamisse ja luua selleks maakonnas paremaid võimalusi erinevatele sihtrühmadele kultuuri- ja spordielu osalemiseks, et tagada lisaks tervisedendusele ka nii kultuuri- kui ka sporti hindava publiku järelkasv. Kuigi oluline on ka kultuuri- või spordivaldkonna taristu ja sellekohaste tingimuste arendamine, siis toetada tuleb ka valdkondade sisuliste tegevuste arengut ja maakondlike tunnussündmuste jätkamist nii kultuuris kui spordis, et tagada nii eestvedajate motivatsiooni jätkumist valdkondlikus töös.

Seda silmas pidades said 2024-2027 MATA vahenditest toetuse saavate projektide nimekirja allpool kirjeldatud spordi- ja kultuurivaldkonna arendamisele suunatud projektid. Kui igal aastal saab kaks omavalitsust teatud rahasüsti kultuuri- või sporditaristu parendamisse või inventari soetuseks, siis toetatakse ka spordi- ja kultuurivaldkonna arendustegevusi kahe projektiga, mis kumbki vältavad neli

aastat. Projektid panustavad teema „Aktiivne kultuuri- ja spordielu toetamiseks tulemusnäitajasse „Loodud on mitmekülgised võimalused kultuuri- ja spordielu toetamiseks“.

Projekt „Muusikavahendite soetamine Rakvere linnas“

Rakvere linna allasutusena tegutseb linnas Rakvere Muusikakool, mis pakub muusikalist algharidust alates aastast 1945 mitte ainult linna, aga ka maakonna lastele ja noortele. Kooli asutas Eesti koorijuht ja muusikategelane Jaan Pakk, kes pidas pikka aega ka direktoriametit. Rakvere Muusikakoolis on õppinud nt Arvo Pärt ja Kuno Areng. Täna on laia erialade valikuga ja kõrge tasemega õppega muusikakooli õpilased sageli esinejateks mitmetel linna sündmustel, kuid kool korraldab ka ise tihti avalikke kontserte ning teeb tihedat koostööd nt MUBA-ga, õpilased võtavad tulemuslikult osa erinevatest konkurssidest. Muusikakooli õpilased on läbi aastate taganud Rakvere Linnaorkestri koosseisule järelkasvu. Seega pea 80 aastat on Muusikakool toetanud ühelt poolt maakonna laste ja noorte loomevõimete ja muusikaande arendamist ja andnud professionaalse kunstihariduse õppeks neile tarviliku ettevalmistuse, teisalt loonud vajaliku aluse kultuurielu edenemiseks nii linnas kui maakonnas aga läbi oma tublimate õppurite ka Eestis laiemalt.

2025. aasta sügisel valmib Rakveres Pärdi Muusikamaja, mis on Rakvere Muusikakooli jaoks kindlasti võimendavaks arenguteguriks. Ühelt poolt on ühises sünergias võimalik luua inspireeriv ja toetav muusikakeskkond, mis soodustab noorte muusikute arengut ning edendab süvamuusikakultuuri mitmetasandiliselt. Kahe asutuse sünergia rikastab maakonna kultuuri ja muusikaelu.

Teisalt esitab aga valmiv muusikamaja ka ühiseks koostöömiseks ja sünergia tekitamiseks teatud nõudmisi või eelduste olemasolu ka Rakvere Muusikakoolilt. Võimaliku koostöö süvendamise ja ühiste projektide läbiviimiseks on vajalik noorte esituste kõrge tase ja kvaliteetne esinemispraktika, samuti professionaalsete pedagoogide motivatsiooni säilitamine. Selleks on vajalik muuhulgas tegeleda kaasaegsete muusikavahendite olemasolu tagamisega Muusikakoolis.

2024. aastal esitab Rakvere linn kultuurivaldkonna edendamiseks projekti, mille raames **soetatakse Muusikakooli õppetöö läbiviimiseks vajalikud vahendid ja muusikainstrumendid**, sh kontsertklaver, erinevad keel- ja puhkpillid jp muud pillid (täpsem loetelu projektitaotluses), samuti uuendatakse Muusikakooli helitehnikat. Lisaks soetatakse projekti käigus ka täismöödus kontsertklaver Petrof valmivasse Pärdi Muusikamajja.

Soetatavad vahendid aitavad toetada Muusikakooli õpilasi nende loomingulisel arenguteel ja aitavad ette valmistada kõrgetasemelisemaks esinemisteks ja koostööks valmiva Muusikamaja kontekstis. Samuti aitavad kaasaegsed töötingimused vahendite näol tagada ka muusikapedagoogide motivatsioonitaseme.

Rakvere linn taotleb projektitoetust 2024. aastal.

Projekt „Võsu Rannaklubi rekonstrueerimine“

Munitsipaalomandis Võsu Rannaklubi on valminud 1961. aastal. Funktsionalistliku vormikeelega hoone arhitektiks oli Kaarli Pedak ja kuigi hoonet peetakse tihti iseseisvusaegseks ehitiseks, on Leele Välja hoone arhitektuurstiili kohta kirjutatud nii: „Rannaklubi funktsionalistlik vormikeel peegeldab ilmekalt stalinismijärgse arhitektuurikäsitlemise retrospektiivset iseloomu Nõukogude okupatsioonile eelnenud iseseisvusaajade ideaalide suunas.“ Samas stiilis on ehitatud ka Narva-Jõesuu sanatooriumihoone. Võsu rannaklubi on kantud arhitektuurimälestisena kultuurimälestiste riiklikku registrisse.

Rannaklubil ei ole juhatajat. 2008. aastal anti klubi tasuta rendile MTÜ-le Võsu Rannaklubi, kes toimetab seal koos Võsu eakate seltsiga Meelespea. MTÜ Võsu Rannaklubi haldab saali ja korraldab üritusi, eakate seltsi Meelespea tegevus tagab hoonele ka päevakeskuse funktsiooni. Hoones asub raamatukogu, üleväljal korrusel lasteaed. Majas on ka noortekeskus ja avalik internetipunkt. Kui enne haldusreformi oli hoones Vihula vallavalitsus, siis nüüd asub seal ka Haljala vallamaja teenuskeskus.

Hoone on läbi aasta vilkas kasutuses – oma esindussaalina kasutab seda tihti Haljala vald, samuti kasutatakse hoonet ka maakondliku esindussaalina, sest selleks on hoones olemas kõik vajalikud eeldused. Saali rendivad peopaigana hea meelega ka eraisikud ja ettevõtjad. Kui suvel võõrustab Rannaklubi ettevõtjate poolt korraldatavaid üritusi (nt Georg Otsa Muusikafestival, Võsu Muusikapäevad, Võsu rannafesti ajal on hoone staabiks politseile ja kiirabile jne), siis talvel hoiavad saalis ja hoones aktiivse tegutsemise ja elu sees rentnikest vabaühendused, olles võtnud fookusesse, et suvel nad oma tegemistega ettevõtjatega ei konkureerigi. Just tänu neile on Rannaklubi puhul tegemist multifunktsionaalse hoonega, mida aitab sisuga täita kohalik kogukond eeldamata, et vald kohalikku kultuurielu tingimata korraldaks, mis on tavaline paljudes teistes kohtades. Sel moel on tagatud ka teenuste järjepidevus. Maja on väga keskne hoone Võsu kogukonna jaoks ja põhjusega oma kogukonna südameks.

Rannaklubi renoveeriti väljastpoolt viimati 2017. aastal. Tänapäevaks on aga väga teravalt päevakorda jõudnud Rannaklubi sisemised rekonstrueerimistööd. Hoones on tihenunud erinevad avariid, seetõttu vajab rekonstrueerimistööd küttesüsteem. Lahendada tuleks kindlasti hoone ligipääsetavus, et teha hoone kõigile kasutajagruppidele ligipääsetavaks võttes arvesse hoones asuvaid olulisi asutusi nagu raamatukogu või valla teenuskeskus. Seetõttu on vajalik rajada hoonesse lift ja inva WC. Hetkel ei toeta hoone fuajee ülejäänud hoonet ega esinduslikku saali, mistõttu tuleb rekonstrueerida ka hoone I korrus.

Uue lasteaiahoone valmimisel kolib hoonest välja hetkel teisel korrusel olev lasteaed ning majja tekib juurde rohkem ruumi, mida on planeeritud kasutada kaugtööruumide väljaehitamiseks raamatukogu juurde, mis samuti koliks teisele korrusele. Võsul on suur osa elanikest sesoonsed, mistõttu on mõistlik pakkuda inimestele kaugtöökontorit. Eesmärgiga rekonstrueerida hoone võimalikult terviklikult on plaanis taastada maja algupärane süsteem oma funktsioonidega – alla jääksid esinduslikud klubiruumid ja ülesse raamatukogu.

Hoone rekonstrueerimine muudab hoone veelgi multifunktsionaalsemaks ja võimaldab edendada Võsu südameks oleva kogukonnahoone elu ja aktiivsust veelgi.

Projekti Haljala valla pooltsel väljavalimisel osalesid ka Haljala väga aktiivsed kandikogud. Vald kaasab kandikogusid (vallas 10 kanti, kus kokku tegutseb 8 kogu) vallas mitmete elanikke ja kohalikke elu puudutavate otsuste tegemiseks ja nii on kandikogud kogukonna kaasamise mehhanismiks. Nii arutati

14 võimalike objektide nimekirja kandikogudega ja kuigi objekte oli nimekirjas teisigi, otsustati ühiselt, et prioriteetseks objektiks on Haljala valla jaoks just Rannaklubi rekonstrueerimine.

Haljala vald esitab projektitaotluse MATA-meetmesse 2024. aastal.

Projekt „Kultuurielu edendamine Lääne-Virumaal 2024-2025“ ja „Kultuurielu edendamine Lääne-Virumaal 2026-2028“

Maakonnaülese arendusprojektina esitatakse kultuurivaldkonna ühiste arutelude tulemusena MATA meetmesse 2024. aastal neli aastat vältav projekt, mis keskendub suures plaanis kolmele suuremale valdkonnale:

- Kultuuritraditsioonide hoidmine ja arendamine (maakondlike tantsu- ja laulupidude traditsiooni hoidmine ja juhendajate järelkasvu tagamine,)
- Noorte kultuuriharjumuste kujundamine (kujutava kunsti ja süvamuusika propageerimine maakonna koolides, nõ „Pärdi maja sihtrühma kasvatamine“, muusikamaja tutvustavad ekskursioonid maakonnakeskustest kaugemale jäävatele koolide õpilastele)
- Kultuuritöötajate koostöövõrgustiku edendamine

2023.aastal toimunud noorte laulu- ja tantsupidu näitas, et maakonnas on mitmes KOV-is kriitiline seis laste- ja noorte rahvatantsuga. Kaheksast omavalitsusest osalesid tantsupidude ettevalmistusprotsessis ainult nelja omavalitsuse tantsurühmad. Puudus on oskustega noortest õpetajatest, kes tagaksid rahvatantsurühmade jätkusuutlikkuse haridusasutuste juures ja hoiaksid seeläbi tantsupeokultuuri elusana. Seetõttu on projekti raames plaanis pakkuda maakonna potentsiaalsetele ja selleks soovi avaldavatele tantsijatele võimalust osaleda **rahvatantsujuhtide koolis**. Juhendajatel on juba õppimise ajal kohustus leida endale rühm, kellega koolituse kõrvalt tegeleda ja õpitut praktiseerida. Samal eesmärgil toetatakse alates 2026. aastast ka **koorimuusika edenemist** maakonnas pakkudes koorijuhtidele täienduskoolitusi. Lisaks toetatakse 2026. aastast alates ka **maakondlike kultuurivaldkonna võistluste ja konkursside läbiviimist** (laulukonkursid, etluskonkursid, näitemängupäevad) et tõsta isetegevuslaste motivatsiooni ja tegutsemislusti edaspidi ning pakkuda võimalusi parimatel esindada maakonda ka riiklikul tasandil.

Projekti raames toetatakse läbi nelja aasta ka **ühiste Virumaa laulu- ja tantsupidude korraldamise traditsiooni**. Samuti töötatakse projekti käigus välja üldtantsu- ja laulupeo **maakondlik kujundus**, mis põhineb maakonna uuel brändingul ja visuaalil, et maakond mõjuks rongkäigus ühtsena. Uut kujundust saab kasutama hakata juba 2024.aasta suvisel maakonnaülesel tantsu- ja laulupeol aidates nii kaasa ka maakonna visuaalse identiteedi edasikandmisele ja levikule.

Hoolimata Rakvere-kesksest nimest on Rakvere Galerii avatud koostööks kogu maakonnaga ning mitmed traditsioonilised, aga ka uuemad ettevõetavad projektid on maakonnaülese iseloomuga – toimuvad traditsioonilised maakonna kunstnike ühisnäitused, samuti leiab aset portreenäitus „Meie virulased“. Galerii korraldab 2024. aastal ka nt kunstinäitusi Läsna, Haljala, Sõmerul ja Väike-Maarjas. Käesoleva projekti raames toetatakse täpsemalt juba 2023.aastal sündinud ja väga edukaks osutunud **laste kunstiprogrammi** „Virumaa ja Rakvere kreis on minu ...pintsliljalgi täis“. Kui eelmisel aastal võttis projektist osa maakonna 9 kooli (65 õpilast) Haljala, Vinni, Väike-Maarja, Rakvere valdadest ja Rakvere linnast, siis sel aastal on Galerii seadnud oma eesmärgiks, et laste osalus oleks tagatud kõigist maakonna kohalikest omavalitsustest. Projekti käigus osalevad kunstihuvilised õpilased kunstilaupäevakutel, kus neid juhendavad ja teevad tõiseid *workshope* maakonna kunstnikud. Projekti

lõppedes tehakse laste valminud töödest Rakvere Galeriis näitus. Projekti hulka kuulub ka osalenud noortele ekskursiooni korraldamine KUMUsse. Galerii plaanib projektitegevusi läbi viia 2024. ja 2025.aastal.

Rakvere linna kerkib 2025.aastal uus Pärdi Muusikamaja. Selleks, et tulevasse muusikamajja jätkuks külastajaid ja et noored leiaksid tee klassikalise muusika kontsertidele, ooperi- ja balletietendustele, on mõistlik hakata sellist kultuuri neile tutvustama juba võimalikult varakult. Publiku ettevalmistamiseks ja kasvatamiseks plaanitakse käesoleva projekti raames tuua maakonda spetsiaalseid **süva- ja klassikalisele muusikale suunatud haridusprogramme**, mida pakuvad Eesti Kontsert, Estonia ja ka Vanemuise teatrid. Programmid on plaanis tuua kohalikesse omavalitsustesse koha peale.

2026. aastal valmib Rakveres Arvo Pär dile pühendatud muusikamaja. Selleks, et tulevasse muusikamajja jätkuks külastajaid ja et noored leiaksid tee klassikalise muusika kontsertidele, ooperi- ja balletietendustele, on mõistlik hakata sellist kultuuri neile tutvustama juba võimalikult varakult. Eriti oluline on viia teadmine majast ja selle sisust noorteni, kes ei ela Rakveres või selle vahetus ümbruses ja kelle jõudmine uue loomekeskuseni võib olla vahemaa tõttu raskendatud. Nii toetatakse alates 2026.aastast **maakonnakeskusest kaugematele jäävate koolide tutvumisvisiite muusikamajja Rakveres**.

Selleks, et tagada maakonnas klubide ja seltside tegevuste jätkusuutlikkus ning missioonitundega eestvedajate motiveeritus ja ka järelkasv, on vajalik **tõhustada ka maakonna kultuurivaldkonnas töötavate spetsialistide võrgustikutööd**. Vajalik on seetõttu sihipärasemalt jätkata maakonna kultuuritöötajatele suunatud õppevisiitide, koolituste, tunnustussündmuste jms koostööd ja sünergia tekitavate kooskäimiste korraldamisega maakondlikul tasandil.

Kultuurivaldkonna edendamisele suunatud projekt jaotub kahte etappi. Esimene projekt on kaheaastane projekt (2024-2025) ja teie projekt vältab aastatel 2026-2028. Projekti tegevused viib läbi Lääne-Virumaa Omavalitsuste Liit. Projekti taotlused esitatakse vastavalt 2024. ja 2025. aastal.

Projekt „Sportlik Lääne-Virumaa“

Spordivaldkonna arendamisele suunatud projekti „Sportlik Lääne-Virumaa“ tegevused on vajaduspõhised ning kokku lepitud maakonna spordivaldkonna eestvedajate, -töötajate ja entusiastide ühiste arutelude käigus.

Lääne-Viru maakonnas toimub hulgaliselt erinevaid spordisarju, kus kokku üle 50 etapi - jooksusari (11 etappi), ujumissari (5 etappi), discgolfisari (10 etappi), orienteerumissari (15 etappi), suusasari (19 etappi), mille eesmärgiks on edendada inimeste liikumisharjumusi ja võimaldada nii sportlike harrastuste juurde jõuda võimalikult erinevates vanusegruppides ja erinevate huvidega inimestel. Käesoleva projekti raames on plaanis **toetada sarjade läbiviimist** läbi nelja aasta tagades nii sarjade toimumise jätkusuutlikkuse ja panustades maakonna elanike liikumisharjumustesse. Samas tunnetavad spordisarjade ja sündmuste korraldajad aga, et suureks murekohaks etappide ja sündmuste korraldamisel on madal turundusvõimekus, mistõttu info sarjade ja osavõtmise võimaluste kohta ei levi rahva seas. Nii märgatakse, et osavõtjateks on enamasti inimesed, kes niikuinii juba spordiga aktiivsemalt tegelevad, kuigi sarjad on mõeldud ka mitteharrastajatele ja eesmärgiga tuua suuremat hulka inimesi tervise liikumise juurde. Madala turundusvõimekuse tõttu info aga nendeni ei jõua. Seetõttu on projekti raames plaanis sarjade **turundusvõimekust tõsta**, et info sarjade kohta

jõuaks suurema avalikkuseni ja seeläbi suureneks sarjadest osavõtmine rahva seas. Samuti korraldatakse maakonnas mitmeid suuremaid rahvaspordiüritusi, mis ei kuulu küll maakondlikesse spordisarjadesse, kuid mille turundamisse soovitakse projekti raames samuti panustada.

- Rakke Rattamaraton
- Ebavere Rattasõit
- Rakvere Rattamaraton
- Viru Maraton
- Tamsalu-Neeruti Maraton
- Võsu Sügisjooks
- Käsmu-Võsu avaveeujumine
- ÖÖ-Rogain
- Discgolf 100
- Väikelaste kergejõustikupäev

Samuti **soetatakse** projekti raames esimesel aastal **sarjade ühistarvikuid** (350-400 numbrisärki sarjade tarbeks koos maakonna brändingu uuenenud visuaalidega, samuti termoseid, bännereid, surfilippe jms).

Tegemist on 4 aastat jooksva projektiga, mille käigus viiakse ülaltoodud tegevusi läbi iga-aastaselt. Projekti tegevuste juhiks ja vastutajaks on Lääne-Virumaa Spordiliit, kes kaasab projekti läbiviimisesse KOV-idel ja teistel spordivaldkonna spetsialistidel toimivat võrgustikku.

Projekt „Vinni-Pajusti raamatukoguhuone rekonstrueerimine”

Vinni-Pajusti Raamatukogu on Vinni valla asutus ja tegutseb munitsipaalraamatukoguna, mis kogub, säilitab ja teeb lugejale kättesaadavaks temale vajalikud trükised, auvised ja teised teavikud ning avalikud andmebaasid. Raamatukogu eesmärk on tagada elanikele vaba ja piiramatu juurdepääs informatsioonile, teadmistele, inimõtte saavutustele ning kultuurile, toetada elukestvat õppimist ja enesetäiendamist. Vinni-Pajusti Raamatukogu, asukohaga Vinni alevik Sõpruse tn 1a, teeninduspiirkonda kuulub 14 küla ja 2 alevikku, kus elab 2640 inimest ehk ca 40% valla elanikest. Selle piirkonna tõmbekeskuseks ongi Vinni ja Pajusti alevikud kui kaksikasulad.

Vinni alevikus (Sõpruse tn 1a) asuv hoone on ehitatud 1973. aastal. Täna asuvad lisaks raamatukogule seal ka veel päevakeskus, noortetuba ja apteek ning lisaks veel mõni ruum valla muuseumi kontoripinnaga. Seega toimib hoone ka kogukonnakeskusena, kus mitmekülgset tegevust leidub kogukonna liikmetele küllaldaselt. Päevakeskuses ei käi ainult eakad, vaid teatud aegadel on üritusi ka väikelastega peredele (enamasti emadele). Aeg-ajalt astutakse läbi raamatukogust, et lapsele ette loetavat lektüüri võtta või vahetada. Ka prioriteetne apteegis käik võib hõlmata raamatukogu või päevakeskuse külastamist. Hoone rekonstrueerimine saab tegevuste sünergiat veelgi juurde tekitada.

Probleemiks on hoone ehituslik olukord sh juurdepääs raamatukogule ja seal osutatavatele teenustele. Kavandatavateks töödeks on hoone **keskküttesüsteemi reguleeritavaks** rekonstrueerimine, **soojussõlme rajamine**, **soojustagastusega ventilatsiooni** ehitamine ja raamatukoguruumide **põrandapindade, valgustuse ja elektripaigaldise ning sidevõrkude kaabelduse rekonstrueerimine** vajalikus mahus. Ka **veevarustuse- ja kanalisatsiooniühenduse ümberehitamine** vajalikus mahus. Samuti **uuendatakse siseruumi seina- ja laepindu**. Rahastusallikatena kasutatakse MATA meedet ja valla enda eelarvet.

Sihtrühmana on 2024.a. raamatukogu kasutajaid 591 isiku näol. Praegustest raamatukoguteenuste kasutajatest on 138 inimest vanuses 55 – 90 (23,4%, kel vanusest tingitud erinevad tervise- ja liikumisprobleemid). Raamatukoguteenuste kasutajatest on 96 inimest vanuses 19 – 39 (16,2%, kui potentsiaalsed noored lapsevanemad, kelle laps veel kätus, turvahällis või süles). Raamatukogu kasutajasõbralik ligipääs suurendab kindlasti raamatukogu kasutajate hulka ja parandab raamatukogu mainet. Päevakeskuse alalisi kliente on 30 ringis ja teist samapalju on neid, kes liituvad ekskursioonidel või teatris käikudega. Noortetoa külastusi on kuus peaaegu 400, enamik vanuses 7-15 aastat.

Lääne-Virumaa arengustrateegia tegevuskava 2024-2028 Tegevus 4.2.4. kohaselt on raamatukogude rolli suurendamine elukestva õppe toetamisel, vaba aja veetmise võimaluste pakkumisel ning kogukonnakeskuseks kujunemisel kaasaja nõue. Hoone rekonstrueerimine aitab selle nõude tegelikkuseks muutmisele otseselt kaasa.

Projekt „Kunda linna ja Aseri aleviku terviseradade valgustus koos rajahooldusmasina soetamisega“

Kunda linna ja Aseri aleviku terviserajad on kooremultšiga kaetud rajad mis on rajatud looduse rüppe (parkmetsa), võimaldades inimestel nautida liikumist rohelises keskkonnas ning pakkudes samal ajal värsket õhku, linnulaulu ja looduslikke vaateid. Sellised rajad ühendavad looduse ilu ja tervisliku eluviisi edendamise võimalused. Seoses inimeste teadlikkuse kasvuga liikumisaktiivsuse olulisusest on rajad piirkonna elanike seas populaarsed. Igapäevaselt kasutab radu hinnanguliselt 50-70 inimest, lisaks kasutavad terviseradu lasteaedade rühmad laste päevaseks jalutuskäiguks. Suvehooajal kasvab kasutajate arv veelgi, kuna mereäärsete asumitena meelitavad Kunda ja Aseri ka suvitajaid ja külalisi.

Rahvatervise edendamise ja tervena elatud eluea pikendamise seisukohast on elanike tervise liikumise ja harrastusspordi juurde suunamine ülioluline eriti olukorras, kus Lääne-Virumaa heaoluprofiil toob välja suurimatest terviseriskidest just elanikkonna ülekaalu ja inimeste vähenenud liikumise. Vastavalt Lääne-Virumaa liikumisuuringu tulemustele on just liikumine ja selleks otstarbeks maakonna terviseradade kasutamine üks eelistatuimaid liikumisharrastusi selle lihtsuse ja spetsiaalsete vahendite mittevajamise poolest.

Samas on Kunda ja Aseri terviseradadel tervisespordi harrastamine siiski raskendatud. Rajad on valgustamata, mis seab radade kasutamisele hooajast tulenevalt teatud ajapiirangud. Talvist radade kasutamist piirab ka suusaraja hooldusmasina puudumine. Seetõttu plaanib Viru-Nigula vald ehitada välja Aseri aleviku ja Kunda linna **tervisradade valgustuse** ja soetada samuti ka **suusaradade hoolduseks rajahooldusmasina**. Sellisel moel on võimalik panustada elanike tervislike eluviiside edendamisse ja tugevdada seeläbi ka kogukonna spordikultuuri.

Kaasaegsete valgustuslahendustega tagatakse keskkonnasõbralikkus. Energiasäästlikud LED-valgustid on ökonoomsed, neil on pikk kasutusiga ning need vähendavad elektritarbimist. Eelprogrammeeritud valgustite juhtimine toimub hämaranduri ja astrokellaga. Valgustus paigaldatakse nii, et see suunaks valguse täpselt rajale, vältides üleliigset valgusreostust ja säästes ümbritsevat loodust.

Projekti puhul on tegemist olulise investeeringuga, mis muudab rajad turvalisemaks ja kasutajasõbralikumaks, muutes terviseradade kasutusaaja aastaringseks ning julgustades elanikke rohkem liikuma ja sportima, mis omakorda parandab üldist elukvaliteeti. Hästi

hooldatud ja valgustatud rajad muudavad piirkonna atraktiivsemaks nii elanike kui ka külaliste jaoks. Need sobivad kogukonnaürituste, näiteks tervisejooksude, suusamatkade või spordivõistluste korraldamiseks. Lisaks pakuvad valgustatud ja hooldatud rajad peredele ja sõpradele turvalise ja meeldiva koha koos aja veetmiseks.

2025. aastal esitab Viru-Nigula vald spordivaldkonna edendamiseks projekti, mille raames rajatakse Kunda linna ja Aseri aleviku terviseradadele valgustus ja soetatakse rajahooldusmasin.